

N:o 52.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående inlösen af professoren C. G. Brunii anteckningar om och teckningar af äldre svenska byggnader m. m.; gifven Stockholms slott den 7 april 1893.

Under åberopande af bilagda utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att till inlösen för det under kongl. vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademiens inseende ställda antiqvariskt-topografiska arkivet af professoren C. G. Brunii anteckningar om och teckningar af äldre svenska byggnader m. m. anvisa på extra stat för år 1894 ett belopp af fyra tusen kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

G. F. Gilljam.

*Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 april 1893.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE,
CHRISTERSON.

Departementschefen, statsrådet Gilljam, anförde härefter:

»Hos Eders Kongl. Maj:t har vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien anmält, att f. d. majoren A. W. Brunius till inlösen för det under akademiens inseende ställda antiqvariskt-topografiska arkivet hembjudit, för ett pris af 6,000 kronor, sin framlidne faders, professorn C. G. Brunii anteckningar om och teckningar af äldre svenska byggnader

m. m., hvarvid sökanden bifogat ett af professorn i arkitektur vid kongl. tekniska högskolan I. G. Clason afgifvet yttrande, hvaraf inhemtades:

att samlingen bestode af	
a) <i>text</i> , deruti äfven några teckningar voro inbundna, in folio	30 band,
b) <i>handteckningar</i> och ritningar, 5 band in folio, 11 band in quarto och 1 band in octavo	17 band samt
c) <i>ritningar</i> , 9 konvolut i större folio och 18 d:o i mindre folio.....	27 konvolut;
att deribland finnes inbundna handteckningar ...	1,341 blad,
ritningar, oinbundna, större folio	235 »
och mindre folio.....	522 »
<hr/>	
tillsammans	2,098 blad,

framställande hufvudsakligen uppmätningar af kyrkor och kyrkliga föremål, men äfven af en del icke mindre intressanta borgerliga byggnader, såväl offentliga som enskilda;

att, i fråga om uppställande af ett minimipris, under hvilket man icke rimligtvis kunde begära att samlingen afyttrades, professor Clason ansåge 5,000 kronor för sjelfva samlingen och 1,000 kronor för dess ordnande, tillhoppa 6,000 kronor, vara en ur sådan synpunkt afpassad summa; samt

att efter hans förmenande det under alla omständigheter men särskildt nu, då så många krafter vore i verksamhet för att sent omsider få vår konsthistoria samlad till en helbild, vore högeligen önskvärdt, att detta för nämnda arbete så värderika studiematerial, hvilket dessutom för arkitekten egde ett mycket stort, rent praktiskt värde, genom inköp af staten ställes till forskarens disposition.

För egen del har akademien, med framhållande af det billiga priset, som, derest afseende ej fästes vid texten, hvilken dock vore af stort intresse, ej uppginge till mer än vid pass tre kronor för hvarje handteckning, anfört bland annat, att ifrågavarande teckningar återgäfve till en del föremål, hvilka ännu finnes i behåll, men af hvilka afbildningar icke förekomme i antiqvariskt-topografiska arkivet, samt i öfrigt och i icke ringa antal kyrkliga byggnader och andra fornlemningar, som längesedan vore försvunna och om hvilka kännedom icke kunde erhållas annat än genom denna samling. Professor Brunius hade nemligen haft att ombesörja restaureringsarbeten i flera kyrkor, af hvilka

den förnämsta varit Lunds domkyrka, och texten redogjorde för hvad han funnit, när han började sina arbeten, medan teckningarne återgåfve det. Äfven för andra restaureringsarbeten, för hvilka han blifvit rådfrågad, funnes här viktiga upplysningar. För den svenska konsthistorien vore denna samling ovärderlig. Derest den nu icke inköptes för svenska statens räkning, vore det tyvärr att befara, att den skulle gå till utlandet.

Då det nu vore första gången, akademien ginge att anhålla om ett anslag till förmån för det antiqvariskt-topografiska arkivet, ville akademien erinra, att detta arkiv vore upptaget i det nya reglementet af den 17 oktober 1890 för de under akademiens vård och inseende ställda statssamlingarna. Redan 1857—1858 årens Riksdag hade begärt, att åtgärder skulle vidtagas för uppsökande och förtecknande af Sveriges fornlemningar i syfte att öfver dem få en systematisk beskrifning, och anslag hade sedan dess blifvit gifna för detta ändamål. I enlighet härmed hade ock akademien från början af år 1880 anlagt det antiqvariskt-topografiska arkivet, som bestode af två afdelningar. Den första vore en textafdelning, i hvilken infördes för hvarje gård eller by alla de uppgifter om fornlemningar och fynd, som kunde erhållas ur inlemnade reseberättelser, andra skrifna eller tryckta arbeten, museets inventarieförteckningar o. s. v. Dessa anteckningar vore efter socknar, härad och landskap ordnade i portföljer, hvilkas antal för närvarande uppginge till inemot 1,400. Den andra afdelningen bestode af teckningar och fotografier, dels af kyrkliga byggnader och fornlemningar, dels af världsliga byggnader, dels af runstenar, dels af fornsaker, bevarade i olika samlingar. Antalet af sådana teckningar uppginge nu, efter endast tolf år, till något mer än 8,500. Efter den erfarenhet riksantikvariern och akademiens tjänstemän under resor i utlandet erhållit, hade intet land i Europa att uppvisa ett sådant antiqvariskt-topografiskt arkiv.

Viktiga material för detta arkiv hade vunnits genom de reseberättelser, som inlemnats af akademiens tjänstemän och af stipendiater, hvilka erhållit medel af det extra ordinarie anslag, som under flera år varit staldt till akademiens förfogande. Sedan akademien år 1883 kommit i besittning af den Bergerska donationen, hade akademien årligen för sådana undersökningar utgifvit ett större belopp än statsanslaget. Derutöfver hade akademien af samma donationsfonds räntemedel direkt för arkivet i fråga, nemligen för det systematiska grupperandet af uppgifterna m. m., intill utgången af 1892 utbetalt ej mindre än 16,234 kronor 49 öre, i hvilken summa dock äfven inginge inköp

af en eller annan handskrifven redogörelse för fornlemningarna inom en ort eller ett landskap.

Akademien funne sig visserligen med begagnande af den Bergerska fondens räntemedel kunna sköta nämnda statssamling såsom hittills utan att begära anslag därför; men i fråga om professor Brunii samling, hvilken akademien ansåge det vara en nödvändighet att söka förvärfva för det antiqvariskt-topografiska arkivet, såge sig akademien urståndsatt att under nuvarande förhållanden till den begärda köpesumman 6,000 kronor, hvilken enligt säljarens medgifvande finge fördelas på två år, lemna större bidrag än 2,000 kronor. Akademien nödgades därför, och på grund deraf att berörda samling måste för det antiqvariskt-topografiska arkivet anses såsom omistlig, hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om anvisande af allmänna medel af det för samlingens inköpande erforderliga återstående beloppet 4,000 kronor, att utgå under åren 1893 och 1894 till de belopp för hvarterdera året, som Eders Kongl. Maj:t behagade bestämma.

Öfverintendentsembetet, som härå erhållit nådig remiss, har i skrifvelse den 14 nästlidne mars, då det, i betraktande af ifrågavarande samlings ostridigt betydande konst- och kulturhistoriska värde, syntes embetet synnerligen angeläget vara, att densamma åt svenska staten förvärfvades, och då någon nedsättning i den begärda ersättningen, hvilken embetet funnit vara särdeles lågt beräknad, icke skäligen kunde ifrågasättas, till den gjorda framställningen tillstyrkt nådigt bifall.

Efter hvad sålunda förekommit och blifvit i ämnet anfördt, tvekar jag icke att tillstyrka, att, då medel för ifrågavarande ändamål icke finnas på ecklesiastikdepartementets stat tillgängliga, Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning i ämnet. Det anslag, som är behöfligt, kan härvid icke lämpligen äskas annorledes än å 1894 års stat, men i den mån hela anslaget eller någon del deraf varder erforderligt redan under innevarande år, lär den behöfliga summan kunna förskottsvis anordnas af tillgängliga medel. Jag hemställer alltså, det Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen att till inlösen för det under vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademiens inseende ställda antiqvariskt-topografiska arkivet af professorn C. G. Brunii omförmälda samling teckningar jemte text anvisa på extra stat för år 1894 ett belopp af fyra tusen kronor.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemstält, täcktes Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan

Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition N:o 52.

af statsrådets öfrige ledamöter i nåder gilla; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

A. von Krusenstjerna.
